

SYLWAN

MIESIĘCZNIK POLSKIEGO TOWARZYSTWA LEŚNEGO

Wydawany z pomocą finansową Polskiej Akademii Nauk

Rok CXXI

Warszawa, listopad 1977 r.

Numer 11

Rok 1977 jest rokiem 60-lecia Wielkiej Rewolucji Październikowej, w wyniku której powstało pierwsze w świecie państwo socjalistyczne — Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich. Zwycięstwo Wielkiej Rewolucji Październikowej oraz ustanowienie w ZSRR nowych, socjalistycznych stosunków społeczno-ekonomicznych, wprowadzających głębokie przeobrażenie we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego, zapoczątkowało nową erę w dziejach ludzkości.

Po II wojnie światowej na drogę socjalizmu wkroczyły kraje demokracji ludowej, w tym również nasz kraj. Tworzą one wraz z ZSRR stale umacniającą się wspólnotę państw socjalistycznych, osiągającą coraz większe sukcesy gospodarcze, społeczne i polityczne. Z przykładu socjalistycznych przeobrażeń korzystają także inne kraje, zwłaszcza kraje wyzwolone spod kolonializmu.

60 rocznicę Wielkiej Rewolucji Październikowej witają wszyscy ludzie pracy naszego kraju. Witają ją nowymi osiągnięciami na wszystkich odcinkach walki o dalszy postęp społeczno-gospodarczy oraz dalsze umocnienie socjalizmu. 60 rocznicę Wielkiej Rewolucji Październikowej witają również robotnicy i pracownicy polskiego leśnictwa, których codzienny trud wydatnie się przyczynia do stałego zwiększania wszechstronnej użyteczności lasów dla rosnącej w siłę socjalistycznej Ojczyzny.

Komitet Redakcyjny

JÓZEF RYBCZYŃSKI

Współpraca naukowo-techniczna krajów RWPG w dziedzinie mechanizacji leśnictwa

Научно-техническое сотрудничество стран — членов СЭВ
в области механизации лесного хозяйства

Scientific and technical cooperation of countries of the Council of Mutual Economic Assistance in the field of forestry mechanization

Notowane obecnie tempo rozwoju rewolucji naukowo-technicznej nie byłoby możliwe bez szeroko pojętej międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej i gospodarczej. Ważnym wydarzeniem dla współpracy krajów socjalistycznych było powołanie w styczniu 1949 r. Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, prezentującej całkowicie nowe zasady współpracy międzynarodowej. Współpraca krajów członkowskich RWPG była i jest

C-2584

oparta na pełnym równouprawnieniu partnerów, suwerenności, poszanowaniu interesów narodowych i szeroko zakrojonej wzajemnej pomocy.

Do największych osiągnięć RWPG należy zaliczyć stały postęp w usuwaniu różnic i zbliżania poziomu ekonomicznego rozwoju krajów członkowskich. Sukces ten zasługuje na podkreślenie dlatego, że warunki startu poszczególnych krajów były bardzo różnicowane, a druga wojna światowa pozostawiła w tych krajach ogromne straty i zniszczenia.

RWPG, zachowując zasady na których opiera się jej główny cel, organizacja i działalność, w odniesieniu do zadań prezentowała i prezentuje strukturę elastyczną, zależną od stopnia rozwoju sił wytwórczych, potrzeb ekonomicznych i możliwości ich zaspokojenia. W pierwszym etapie najważniejszym problemem była odbudowa zniszczonej wojną gospodarki. Po odbudowie głównym celem współpracy było współdziałanie i wzajemna pomoc w realizacji zadań uprzemysłowienia, głównie w krajach o słabo rozwiniętym przemyśle. Należy podkreślić, że był w tym olbrzymi wkład Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, który udzielał wielostronnej pomocy krajom wkraczającym na drogę socjalistycznego rozwoju. Ze względu na olbrzymi potencjał bazy ekonomicznej i naukowo-technicznej, zasoby naturalne oraz rozległy i chłonny rynek wewnętrzny, Związek Radziecki odgrywa szczególną rolę na każdym etapie rozwoju RWPG.

Obecnie wspólnota krajów RWPG rozwinęła się w najbardziej dynamiczny region gospodarczy świata. Na kraje RWPG, które zajmują 18% obszaru kuli ziemskiej i w których żyje 10% ludności świata, w ostatnich latach przypadało 33% produkcji przemysłowej (w roku 1950 przypadało zaledwie 18%).

Dzięki wzajemnej współpracy stworzono w europejskich krajach RWPG wysoko rozwiniętą bazę przemysłową, która stanowi decydującą podstawę dla dalszego rozszerzania i rozwoju stosunków gospodarczych i naukowo-technicznych. Nowym etapem na tej drodze było przyjęcie w lipcu 1971 r. na XXV Posiedzeniu Rady kompleksowego programu socjalistycznej integracji ekonomicznej krajów członkowskich.

W programie stwierdza się m. in., że socjalistyczna integracja ekonomiczna jest świadomie i planowo kształtowanym procesem międzynarodowego socjalistycznego podziału pracy, krystalizowania głębokich i stabilnych powiązań między głównymi gałęziami gospodarki, nauki i techniki.

Istotne miejsce w tym programie zajmują założenia dalszego rozwoju współpracy naukowo-technicznej opartej na daleko idącej koordynacji i kooperacji badań. Od czasu uchwalenia kompleksowego programu podpisano wiele umów i porozumień w tym zakresie, powołano międzynarodowe instytuty i stworzono kilkadziesiąt ośrodków koordynacyjnych. Koordynacją objęto wiele problemów, w tym również dotyczących rozwoju gospodarki leśnej naszych krajów.

Porozumienia dotyczące koordynacji badań w wybranych problemach zawierane są przez organy państwowe zainteresowanych krajów w formie umów rządowych. Programy realizacji wybranych problemów ustalają i uzgadniają bezpośrednio instytuty prowadzące badania w danej dziedzinie

Funkcję Ośrodka Koordynacyjnego określonego problemu powierza się jednemu z instytutów realizujących dany problem. W ramach Ośrodka powołuje się Radę Pełnomocników, w skład której wchodzi przedstawiciele wszystkich instytutów współdziałających w problemie. Zadaniem Rady Pełnomocników jest uzgadnianie programu, nadzór nad jego realizacją i ogólny

ne kierowanie pracami Ośrodka. Zarówno przedstawiciele Rady jak i Ośrodek upoważnieni są do nawiązywania bezpośrednich kontaktów wynikających z zadań i potrzeb prawidłowego przebiegu realizacji problemu.

W dziedzinie gospodarki leśnej przyjęto dwa problemy objęte międzynarodową koordynacją badań, dotyczące mechanizacji prac leśnych i wykorzystania surowca drzewnego.

Problem 1 — Kompleksowa mechanizacja prac w zagospodarowaniu lasu

Porozumienie o wspólnej realizacji problemu podpisali w listopadzie 1971 r. przedstawiciele resortów leśnictwa CSRS, LRB, NRD, PRL, SRR, WRL i ZSRR. Funkcję Ośrodka Koordynacyjnego, powołanego w ramach Stałej Komisji Rolnictwa RWPG, powierzono Wszechzwiązkowemu Instytutowi Naukowo-Badawczemu Leśnictwa i Mechanizacji w Puszkino w ZSRR. Problem realizowany jest przez instytuty leśnictwa tych siedmiu krajów.

W latach 1971—1975 realizowano w tym problemie 4 tematy dotyczące doskonalenia technologii i zestawów maszyn do zbioru i pozyskiwania nasion, produkcji materiału sadzeniowego, odnowienia i pielęgnowania upraw ochrony lasu. W 1976 r. odbyło się w Warszawie kolejne V doroczne posiedzenie Rady Pełnomocników Ośrodka, a w czerwcu br. 1977 r. posiedzenie — w Brnie. W toku obrad na posiedzeniach dokonano podsumowania wyników 5-letniej wzajemnej współpracy, uzgodniono plan dalszych badań na lata 1976—1980 i program dalszego doskonalenia form i metod tej współpracy. W wyniku realizacji problemu w instytutach współpracujących zakończono 15 zadań badawczych i doświadczalno-konstrukcyjnych (w tym 3 w Instytucie Badawczym Leśnictwa w Warszawie), którymi zainteresowane są te kraje członkowskie RWPG. Syntetyczne wyniki badań przekazano zainteresowanym resortom leśnictwa do praktycznego wykorzystania. W toku realizacji problemu w poprzednich latach zorganizowano kilka spotkań specjalistów, podczas których omawiano metodyki badań, uzgadniano wymagania techniczno-leśne na nowe maszyny oraz możliwości ujednoczenia technologii. Przeprowadzono również wspólne międzynarodowe badania wzorców i prototypów nowych maszyn oraz zorganizowano 3 seminaria naukowe w ramach podnoszenia kwalifikacji kadry naukowo-technicznej.

Program wspólnych badań w tym problemie na lata 1976—1980 obejmuje już nowsze formy współpracy, uwzględniające podział zadań i specjalizację między instytutami. Np. CSRS i PRL opracowują wspólnie konstrukcję uniwersalnego agregatu do wysiewu nasion leśnych (drobnych i grubych), wg wymagań zainteresowanych krajów; CSRS, NRD i PRL — technologię i środki techniczne do pakowania, przechowywania i transportu sadzonek z otwartym i osłoniętym systemem korzeniowym; LRB, NRD i ZSRR — udoskonaloną konstrukcję sadzarki do szkółkowania; NRD i ZSRR — nowe konstrukcje sadzarek do upraw z mechanicznym i automatycznym (kasetowym) podajnikiem sadzonek. Ogółem plan na lata 1976—1980 obejmuje w tym problemie 4 kompleksowe tematy podzielone na 24 zadania badawcze i doświadczalno-konstrukcyjne, wspólne międzynarodowe badania wzorców 6 nowych rodzajów maszyn oraz 11 spotkań konsultacyjnych i seminariów naukowych. Uzgodniono również, że w 1977 r. opra-

cowany będzie przez współpracujące instytuty katalog maszyn i urządzeń do mechanizacji prac w zagospodarowaniu lasu, produkowanych i planowanych do wdrożenia w najbliższych latach w krajach członkowskich RWPG.

W 1976 r. zainteresowanie współpracą w temacie dotyczącym doskonalenia technologii i zestawów maszyn do produkcji materiału sadzeniowego zgłosiła również Finlandia. W czerwcu br. w Finlandii zorganizowane zostało spotkanie konsultacyjne specjalistów krajów członkowskich RWPG i fińskich. Podczas spotkania uzgodniono projekt programu współpracy przede wszystkim w zakresie dalszego doskonalenia produkcji sadzarek z osłoniętym systemem korzeniowym.

Problem 2 — Kompleksowe wykorzystanie surowca drzewnego

Porozumienie o wspólnej realizacji problemu podpisali przedstawiciele zainteresowanych resortów CSRS, LRB, NRD, PRL, SRR, WRL, ZSRR i SFRJ. Zainteresowanie współpracą wyraziła w 1974 r. Finlandia, która uczestniczy w realizacji niektórych zadań badawczych. Funkcję Ośrodka Koordynacyjnego powołanego w ramach Komitetu Współpracy Naukowo-Technicznej RWPG, powierzono Instytutowi Technologii Drewna w Bratysławie w CSRS. Problem realizowany jest przez instytuty leśnictwa, technologii drewna i celulozowo-papiernicze wymienionych krajów.

W ramach tego problemu realizowane są 3 kompleksowe tematy dotyczące: doskonalenia technologii i zestawów maszyn do pozyskania i transportu drewna, badań nowych materiałów, procesów i urządzeń technologicznych do mechanicznego przerobu drewna oraz opracowania nowych i doskonalenia stosowanych procesów i urządzeń technologicznych do chemicznego przerobu drewna i odpadów drzewnych. Do programu włączono również współpracę w zakresie prognozowania tendencji rozwoju nauki i techniki w tym problemie do roku 2000. Problem ten ma charakter i strukturę planu międzybranżowego i kompleksowo wiąże zadania leśnictwa, przemysłu drzewnego i celulozowo-papierniczego.

W latach 1971—1975 w ramach tematu dotyczącego pozyskania i transportu drewna realizowano wspólnie ponad 40 zadań naukowo-badawczych i doświadczalno-konstrukcyjnych. Ich realizowanie umożliwi daleko idącą przebudowę dotychczasowej technologii i środków technicznych w tym dziale produkcji leśnej, pozyskiwanie nowych sortymentów z drewna niższej jakości i odpadów drzewnych, zwiększenie wydajności i poprawę warunków pracy.

Program realizacji tego tematu obejmuje zarówno opracowywanie nowych konstrukcji maszyn i urządzeń, jak i badania wzorców importowanych odpowiadających wymaganiom nowej technologii. Z głównych zadań badawczych i konstrukcyjnych, których pewien etap zakończono w poprzednim 5-leciu, można wymienić: w NRD — maszynę do ścinki i pakietowania drewna w młodnikach sosnowych, w ZSRR — maszynę ścinkowo-zrywkową LP-17 i ścinkowo-układającą LP-19. W wyniku współpracy CSRS i ZSRR opracowano konstrukcję i wykonano prototyp leśnego ciągnika przegubowego typu LKT do zrywki drewna, który będzie również środkiem energetycznym do okrzesywarki i maszyny ścinkowo-układającej. Prace nad okrzesywarką prowadzone są w ZSRR. Równolegle prowadzono w PRL i ZSRR badania i prace konstrukcyjne nad rębarką do drewna gałęziowego z me-

chanicznym podawaniem gałęzi do maszyny. W temacie tym prowadzone są również badania wpływu kombinowanych cięć pielęgnacyjnych na produktywność drzewostanów sosnowych.

W programie na lata 1976—1980 wprowadzono daleko idący podział pracy, zgodnie z możliwościami i zainteresowaniami współpracujących instytutów.

Uzgodniony i przyjęty w programie realizacji obu problemów, wzajemnie korzystny podział zadań między instytutami współpracującymi w ramach ośrodków koordynacyjnych pozwoli na bardziej kompleksowe wykorzystanie potencjału naukowego naszych krajów, a skoncentrowanie większych środków na wybrane zadania umożliwi szybszą ich realizację i podniesienie jakości wyników.

Równoległe do kompleksowego programu współpracy na odcinku mechanizacji w ramach ośrodków koordynacyjnych prowadzona jest również od wielu lat współpraca naukowo-techniczna w zakresie leśnictwa w planach prac innych organów roboczych RWPG, a przede wszystkim w ramach Stałej Grupy Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa oraz Roboczej Gospodarstwa Leśnego wchodzących w skład Stałej Komisji Rolnictwa.

Współpraca w ramach Stałej Grupy Roboczej Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa dotyczy przede wszystkim kierunków rozwoju i doskonalenia konstrukcji maszyn i urządzeń oraz ich kompletyzacji w aspekcie potrzeb gospodarki rolnej i leśnej. Wspólne opracowywanie w ramach tej grupy Międzynarodowego Systemu Maszyn do kompleksowej mechanizacji rolnictwa i leśnictwa (nowelizowanego co 5 lat) daje możliwość ujednoczenia w określonym zakresie technologii, unifikacji i normalizacji maszyn i ich części oraz ustalenia potrzeb rodzajowych i ilościowych. Prowadzone od lat międzynarodowe badania porównawcze maszyn produkowanych w poszczególnych krajach członkowskich umożliwiają wzajemne rozeznanie o stanie i poziomie produkcji i podejmowanie dalszych przedsięwzięć w zakresie kooperacji i specjalizacji jak też wymiany handlowej.

Spośród maszyn i urządzeń leśnych produkowanych w krajach członkowskich RWPG przebadano w okresie ostatnich 15 lat ponad 40 różnych ich typów i modyfikacji. Zebrany w toku tych badań materiał, obok wspomnianych tutaj celów gospodarczych, ma duże znaczenie w pracach badawczych i doświadczalno-konstrukcyjnych.

W ramach Stałej Grupy Gospodarstwa Leśnego kontynuowane są wspólne badania obejmujące tematy dotyczące selekcji i genetyki drzew leśnych, nawożenia upraw leśnych i drzewostanów, biologicznych metod walki ze szkodnikami lasu (w którym strona polska jest międzynarodowym koordynatorem) oraz opracowania podstaw ekonomiki leśnictwa.

Duże znaczenie gospodarcze ma wzajemna coroczna wymiana opracowań prognostycznych stanu zagrożenia lasów przez szkodliwe owady, co ułatwia wspólne ustalanie sposobów prowadzenia w odpowiednim czasie i rozmiarze akcji zwalczania, głównie w krajach sąsiadujących ze sobą.

Przedstawiona tutaj wycinkowa informacja o współpracy naukowo-technicznej krajów członkowskich RWPG świadczy o jej stałym rozwoju i stopniowym wprowadzaniu coraz lepszych form współpracy.

Udoskonalone formy i metody koordynacji badań przynoszą już konkretne efekty ekonomiczne.

25 lat działalności Instytutu Technologii Drewna w Poznaniu

W bieżącym roku mija 25 lat działalności Instytutu Technologii Drewna w Poznaniu. Z tej okazji w dniu 24 listopada 1977 r. odbyło się uroczyste posiedzenie Rady Naukowej Instytutu. Oprócz członków Rady w posiedzeniu uczestniczyli jako zaproszeni goście: prof. dr hab. Z. Zwoliński, Rektor Akademii Rolniczej w Poznaniu, mgr inż. J. Walewski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, mgr inż. W. Stasiński, Zastępca Kierownika Wydziału Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej KC PZPR, prof. dr hab. Z. Jakubowski, Dziekan Wydziału Technologii Drewna AR w Poznaniu, prof. dr hab. J. Żytecki, Dziekan Wydziału Technologii Drewna SGGW — AR w Warszawie, mgr inż. E. Nowicki, Dyrektor Zespołu Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego Komisji Planowania przy RM, mgr inż. B. Niezeliński, Dyrektor Departamentu Techniki i Współpracy z Zagranicą MLiPD, zasłużeni dla drzewnictwa pracownicy nauki oraz przedstawiciele zjednoczeń, przedsiębiorstw i innych instytucji, z którymi Instytut Technologii Drewna łączy wspólne zadania i cele.

Dyrektor Instytutu, prof. dr hab. R. Babicki wygłosił referat pt. „Dwudziestopięciolecie Instytutu Technologii Drewna w Poznaniu”, a Zastępca Dyrektora, prof. dr M. Wnuk przedstawił „Zadania Instytutu na tle rozwoju technologii drewna w kraju i na świecie”.

Dyskusję, w czasie której złożono liczne gratulacje z tytułu dotychczasowych osiągnięć Instytutu i wiele życzeń pomyślnego dalszego rozwoju zakończyło przemówienie Wiceministra J. Walewskiego, który w związanej formie ocenił dotychczasowe wyniki prac Instytutu i nakreślił jego główne zadania na przyszłość.

Porządek dzienny posiedzenia obejmował również uroczysty akt promocji doktorskich, tym znamienny, że było to pierwsze wręczenie dyplomów doktorskich w Instytucie Technologii Drewna.

R. Parewicz